

เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย
จังหวัดสระบุรี

BUDDHIST METHODS FOR BUDDHISM PROPAGATION OF MONKS
IN KAENG KHOI DISTRICT, SARABURI PROVINCE

พระอธิการสุรศักดิ์ สุขุมาลอ (คงเมือง) * พระมหาสุนันท์ สุนนโธ **

พระปลัดระพิน พุทธิสารโธ ***

Phra-athikan Surasak Sukhumalo (Khongmuang) Phramaha Sunan Sunando,
Phrapalad Raphin Buddhisaroth

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำนวน 235 รูป วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าเอฟ (f-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบมีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญ

* Master of Arts Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

น้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อมูล
พรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า สัมปหังสนา สมาทปนา สมุตเตชนา และสันตัสสนา อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักธรรม แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และวุฒิทางการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ได้แก่ พระสงฆ์มีประสบการณ์ด้านการใช้กลยุทธ์เทคนิคต่างๆในการเทศนายังไม่ดีพอ เนื่องจากพื้นฐานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของแต่ละบุคคลนั้นต่างกัน บางรูปมาจากนักวิชาการจะถนัดในหลักธรรม บางรูปมาจากสำนักวิปัสสนาจะถนัดในพระอภิธรรม ความรู้ความสามารถจึงต่างกัน การแสดงเทศนาจึงมีแนวทางต่างกันไปด้วย การชี้แนะแนวทางให้ผู้ฟังนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติตามยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื้อหาในการเทศนาขัดกับอุปนิสัยหรือวัยของผู้ฟัง หรือนำเรื่องทางการเมืองมาสอดแทรก การอ่านคัมภีร์ไม่ชัดเจน ใช้วาจาความไม่เหมาะสมกับเพศและวัย ข้อเสนอแนะ คือ ควรฝึกหัดกลยุทธ์และเทคนิคต่างเพื่อให้การแสดงธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หมั่นศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนให้แตกฉานมีความรู้และสามารถนำไปเทศนาได้ มีวิธีการเทศนการปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นตัวอย่างให้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม

คำสำคัญ: เทศนาวิธี, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province. 2) to compare the opinions of monks to the Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province classified by personal factors and 3) to present the problems, obstacles and suggestions about the Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province. This research was the mixed methods research between the quantitative research that the tool for data collection was used the questionnaires that created by researcher with reliance as 0.982. The sample was the 235 monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province. The research findings analysis was used by the ready computer program of social sciences. The statistics used the frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.) and tested hypothesis from the person data of respondents of questionnaires such as gender, age, level of education careers, and income, F-test, One Way ANOVA. Least Significant Difference: LSD and the qualitative research through in depth interview from 7 key informants structured interview and the data analysis was used by interviewing as the tool and then analyzed the data through the descriptive analysis technique.

The findings of the research were as follows:

1. The monks had the opinions was at moderation level with mean and standard deviation scale at ($\bar{X}$ =3.42, S.D.=0.628), when considered in each aspect found that it was at the moderation level in all aspects as follows : *Sampahamsanā* aspect or to make fresh and happy heart to get an advantage ($\bar{X}$ =3.48, S.D.=0.567), *Samādapānā* aspect or to persuade to practice ($\bar{X}$ =3.42, S.D.=0.703), *Samuttejanā* aspect or to motivate for brave for working hard ($\bar{X}$ =3.41, S.D.=0.688), *Sandassanā* aspect or clearly teaching ($\bar{X}$ =3.39, S.D.=0.710) respectively.

2. The fangs opinions comparison of the monks to Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province classified by personal factors in overall found that the monks who had the differences of age, ordination year, Dhamma education qualification, had the opinions to the Buddhist methods for Buddhism propagation of monks in Kaeng Khoi district, Saraburi province differently. It accepted the hypothesis with significantly statistics at 0.05. But the monks who had the differences of personal factors like Pali education qualification and general education qualification, had the opinions to province differently as significantly statistics at 0.05 indifferently. It rejected the hypothesis.

3. Problems, obstacles, and suggestions for the development of the method on how to propagate the Buddhist monks in Kaeng Khoi. Saraburi Province.

3.1 *Sandassanā* aspect. The main explanation of Pali is un-clear and can make confusion to the audiences; The Speaker lacked the technical strategies for Public Speaking (preaching). The suggestion was to study the principles of reading, translating, and expanding the Pali texts. To be correct. Should practice the strategies and techniques to make the fair is effective.

3.2 *Samādapana* aspect. The Speaker doesn't has the right way to convince the audieances. The suggestion is that there should be a way to preach good deeds, to be follow the doctrine and good example to the follower.

3.3 *Samuttejana* aspect. The content of the Buddhist is out of time or not and the content is not concise, understandable. The suggestion is that content should be streamlined to the present and compact, easy to understand. There should be a way preach in ways that allow the audiences to ask what they do not understand.

3.4 *Sampahamsanā* aspect. The Speech is unsuitable to the age of the audiences. Or bring political issues to criticism. The Bible is not easy to read. The suggestion is to use content in the Buddhist to suit the age of the audiences and

not bring the political commentary without the positive ideas. The preacher must focus to punctuation of messages in Pali too.

Keywords: The sermon methods, Buddhism propagation

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกของเราได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน ข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ความเจริญทางด้านวัตถุ ทำให้คนตกอยู่ในอำนาจของวัตถุ สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อสภาพจิตใจให้โน้มเอียงไปในทางที่ต้องการความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น มีความดิ้นรนชนวนขายคั้นหาในสิ่งที่ตนพอใจ ต่อสู้กับสิ่งยากเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุเครื่องอำนวยความสะดวกสิ่งต่าง ๆ ฉะนั้นเราจึงควรทราบถึงปัญหาในการเผยแผ่พุทธธรรม เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป สำหรับประเด็นที่สำคัญ คือ

1. การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังไม่มีประสิทธิภาพพอ เนื่องจากพระภิกษุ สามเณร หรือผู้นำทางศาสนา ยังขาดความรู้และทักษะที่เพียงพอในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ขาดสื่อการสอนที่น่าสนใจ ภาษาที่ใช้ไม่เป็นที่เข้าใจสำหรับประชาชน อีกทั้งยังขาดแคลนพระภิกษุ สามเณรผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ปัญหาและอุปสรรคด้านวิธีการหรือกลวิธีการเผยแผ่ธรรมะ เช่น ไม่มีการกำหนดหัวข้อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ฟัง นอกจากนี้พระสงฆ์ไม่ได้มีการฝึก การผลิต และการใช้สื่อดิจิทัลมาก่อน รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ส่วนใหญ่จึงมุ่งใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก ทำให้การเผยแผ่ธรรมะกระทำได้ในเขตจำกัด (Mental Development Plan, 2015:17) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญ ๆ เกิดขึ้นหลายองค์กรด้วยกัน องค์กรการเผยแผ่ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ก็เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่เป็นกำลังสำคัญในการผลิตนักเทศน์ที่มีความรู้และความสามารถเพื่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนา องค์กรเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาส ได้รับการยกย่องว่าเป็นสำนักที่มีชื่อเสียงในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เปิดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาการเทศนาแก่พระภิกษุ สามเณร โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ เช่น เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ภิกษุ สามเณร มีความกระตือรือร้นและเห็นความสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จนสามารถนำเอาหลักการและวิธีการเทศน์ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมบุคลากรของ

คณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีปริมาณและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นจุดกำเนิดให้เกิดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

จากข้อความเบื้องต้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จึงได้เขียนงานวิจัยเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พร้อมทั้งเทคนิคและวิธีการเผยแผ่ธรรมะในแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน รวมถึงเคล็ดลับการนำเสนอเนื้อหาสาระพุทธธรรมต่อพุทธบริษัทตามสถานที่ต่าง ๆ ให้เกิดความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระภิกษุ สามเณร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พุทธศาสนาทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแผ่พุทธธรรม และได้เทคนิควิธีการโน้มน้าวใจแก่พุทธบริษัทให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมได้ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในเบื้องหน้า และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปของเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำนวน 565 รูป กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์จาก 16 ตำบล จำนวน 565 รูป โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (Suwari Siripokapirom. 2003.น 129-130) เพื่อศึกษาเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ใน 4 ด้าน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้เขียนงานวิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 ขึ้นไปและหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้เขียนงานวิจัยสร้างและพัฒนาเพื่อกำหนดประเด็นข้อคำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสัมภาษณ์นั้น ผู้เขียนงานวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและบันทึกเทป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้เขียนวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

ก. เชิงปริมาณ

1. นำแบบสอบถามจำนวน ๒๓๕ ชุด โดยประชากรที่เป็นพระสงฆ์ที่สังกัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บคืน

2. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากพระสงฆ์แต่ละวัดในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ทั้งหมดโดยอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จำนวน ๒๓๕ ชุด คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

ข. เชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นั้น ผู้เขียนวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งบันทึกการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึกและบันทึกเทป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้เขียนวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจำแนกเป็นประเด็นสำคัญ วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และทำการสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี” สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 74 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีพรรษา 21 - 25 พรรษา จำนวน 61 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.0 มีวุฒิการศึกษานักธรรมตรี จำนวน 78 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.2 ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม จำนวน 191 รูป คิดเป็นร้อยละ 81.3 และมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 201 รูป คิดเป็นร้อยละ 85.5

4.2 ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พบว่า โดยภาพรวมใน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านสัมปหังสนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสมาทปนา ด้านสมุตเตชนาและที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ด้านสันทัสสนา

4.3 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ f-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมและวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

4.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

1) ด้านสันทัสสนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ การอธิบายหลักของบาลีไม่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้ฟังสับสนเข้าใจความหมายไปในทางที่ผิด การเทศน์โดยไม่ยกนิทานขึ้นมาประกอบ ทำให้ผู้ฟังเกิดการเบื่อหน่าย และง่วงซึม ตอนจบการเทศน์การสรุปธรรมโดยรวบรัดไม่สมบูรณ์ทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ ข้อเสนอแนะ คือ ควรศึกษาหลักการอ่าน แปล และขยายบทความของภาษาบาลี ให้ถูกต้อง

ตามหลักศรยณินทาน หรือ ข้อคิด คำคม เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลายจากการเบื่อและง่วงซึม ควรเตรียมบทสรุปในการเทศน์ไว้เพื่อความสมบูรณ์และทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ

2) ด้านสมาทปนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ ไม่มีวิธีการชี้แนวทางให้ผู้ฟังนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติตาม เห็นแก่ลาภสักการะและมุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ไม่มีการส่งเสริมให้ภิกษุ สามเณรได้แสดงธรรม ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีวิธีการเทศน์การปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างให้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม ไม่ควรเห็นแก่ลาภสักการะ มุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ควรส่งเสริมภิกษุ สามเณรให้ฝึกแสดงธรรมเพื่อขยายการเผยแผ่ให้กว้างขึ้น

3) ด้านสมุตเตชนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ เทศน์โดยไม่การยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ขาดวิธีการเทศน์ที่ทำให้ผู้ฟังมีกำลังใจแข็งขันมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอน ไม่แนะนำส่งเสริมให้ผู้ฟังนำหลักธรรมไปสอนผู้อื่นให้มีกำลังใจในการต่อสู้ปัญหาของชีวิต ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ควรมีวิธีปลุกแรงบันดาลใจให้ผู้ฟังมีกำลังใจที่จะนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติ ควรมีหลักในการส่งเสริมให้ผู้ฟังนำหลักธรรมแนะนำผู้อื่นให้มีกำลังใจและต่อสู้ปัญหาของชีวิต

4) ด้านสัมปหังสนา พบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ เทศน์ไม่ตรงกับวัยของผู้ฟัง หรือนำเรื่องทางการเมืองมาวิจารณ์ การอ่านคัมภีร์ไม่คล่อง แบ่งวรรคตอนไม่ถูกฟังแล้วจับใจความไม่ได้ เทศนาโดยไม่เน้นให้เห็นประโยชน์หรือผลดีที่จะได้รับจากการประพฤติตามคำสอน ข้อเสนอแนะ คือ ควรใช้เนื้อหาในการเทศน์ให้เหมาะสมกับวัย ของผู้ฟัง และไม่นำเรื่องการเมืองเข้ามาวิจารณ์ ก่อนจะเทศน์ควรฝึกอ่านคัมภีร์ให้คล่อง จัดวรรคตอนให้ถูก ควรเน้นให้เห็นประโยชน์หรือผลดีจากการประพฤติตามคำสอน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีการพัฒนา ปฏิบัติงานและฝึกอบรม สร้างทักษะ และเรียนรู้หลักพระธรรมคำสั่งสอนให้มีความรู้มากขึ้น จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Chanok Khemakāmo

(Klaewkla). (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ของพระสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี” ผลวิจัยพบว่า รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ของพระสงฆ์จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72

5.2 ผลการเปรียบเทียบเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

1) ด้านสันติสนทนา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีกลยุทธ์และเทคนิคในการเทศนา แต่ความรู้ความสามารถทางด้านการอธิบายหลักธรรม สุภาชิตภาษาบาลี และวิธีการเทศนาโดยใช้นิทาน การอุปมา อุปมัยให้เข้ากับเนื้อหาธรรม หรือแม้แต่การสรุปท้ายสุดพระธรรมเทศนา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhru Wiboonwarawat (Teera Atipakño). (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในอำเภอแสวงหาจังหวัดอ่างทอง” ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง มีความคิดเห็น ในด้านการใช้สื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49

2) ด้านสมถาปนา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี มีแนวทางและวิธีการเทศนาให้ผู้ฟังนำไปประพฤติปฏิบัติตามได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhruwisutthisilaphiwat (Mataphiwat Thitikol). (2016) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัย พบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

3) ด้านสมุตเตสนา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีพัฒนาแนวทางการเทศนาในรูปแบบปุจฉา วิสัชนา คือการเทศน์แบบถามตอบ ในขณะที่เทศนาธรรมหรือบรรยายธรรมจะมีคำถามให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมถามคำถามและตอบคำถามไปด้วย เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลิน และได้ความรู้จากสิ่งที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrasamu Boonma

Papassaro (Petch-O). (2013) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4) ด้านสัมพันธสนา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศนาวิธีเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อ 3 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เทศนาวิธีเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีการเทศนาในรูปแบบต่างๆที่สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบาน ร่าเริง และมีความเพียรที่จะปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhruwisutthisilaphiwat (Mataphiwat Thitikol). (2016) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

5.3 ผลการเปรียบเทียบเทศนาวิธีเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1) พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์ ได้ยินได้ฟังได้เรียนรู้หลักธรรมคำสั่งสอนมาจนมีความชำนาญและมีเทคนิควิธีการเฉพาะตัวที่จะทำการเผยแพร่ธรรมะให้เข้าถึงผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhruwisutthisilaphiwat (Mataphiwat Thitikol). (2016) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพระสงฆ์ที่มีอายุ ต่างกัน มีบทบาทในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษามากจะมีประสบการณ์ มีความชำนาญและมีเทคนิควิธีการเฉพาะตัวที่จะทำการเผยแพร่ธรรมะให้เข้าถึงผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งพระสงฆ์ที่มีพรรษาน้อยจะมีประสบการณ์น้อยกว่า จึงทำให้ความชำนาญและมีวิธีการเผยแพร่ที่แตกต่างกับพระสงฆ์ที่มีพรรษามากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phraathigan Chalem Indaviro. (2014) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการเผยแพร่ธรรมะทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา

ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่ธรรมะทางสถานีวิฑูของพระสงฆ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมในระดับต่างๆ จะมีความรู้ในธรรมวินัยมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ Phramaha Narong mahāpaṭṭhāna (Suksomgit). (2015) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ พบว่า พระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกันตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าพระสงฆ์จะมีวุฒิการศึกษาบาลีในระดับใด หากตั้งใจใฝ่รู้และศึกษาการเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างเข้าใจลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับ Phratanadon nakphiphut. (2008) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “เรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน

5) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อเทศนาวิธีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าพระสงฆ์จะมีวุฒิการศึกษาสามัญอยู่ในระดับใดก็สามารถติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่จะนำมาเผยแผ่ธรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Chaowalit Jatamadhī (khonggaew). (2009) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า วุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรให้พระสงฆ์ สามเณรเข้ารับการฝึกอบรมและเรียนรู้หลักธรรมหรือเทคนิคในการเทศนาให้มากยิ่งขึ้น ส่วนวาทะหรือเนื้อหาในการแสดงธรรมควรใช้ภาษาที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย ภาษาบาลีควรอธิบายให้ถูกต้องตามหลักและไม่บิดเบือนไปจากคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

2) ควรมีการจัดตั้งการเรียนการสอนและจัดงบประมาณสนับสนุนหลักสูตรการเทศนาประจำจังหวัดและอำเภอ และมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการในการเผยแผ่ให้เป็นเชิงรุกสามารถเข้าถึงประชาชนและสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

3. ควรจัดตั้งสถาบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างจริงจัง มีสถานที่ให้ผู้ศรัทธาได้ทดสอบการเทศนา เพื่อสำหรับมุ่งเน้นผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรมีหลักการและวิธีการเทศนาเพื่อให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติหรือไปแนะนำให้ผู้อื่นได้ประพฤติดีปฏิบัติชอบตามหลักพระธรรมคำสอน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือการปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นการชักนำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม

2) ควรมีแนวทางและวิธีการเทศนาแบบมีส่วนร่วม คือมีคำถามเพื่อให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการตอบคำถามหรือเพิ่มแรงกระตุ้นให้ผู้ฟังตื่นตัวตลอดเวลา มีแนวทางและวิธีการเทศนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ฟังได้เกิดความเชื่อมั่นและความพยายาม

References

- Mental Development Plan Committee the Social Welfare Council of Thailand.
(1985). *New dimension of mental development*. Bangkok: Prathuan
Witthayalai Publishing House.
- Phradhammapitok (P.A. Prayutto) (1996). *Thais and technology*. 5th edition.
Bangkok: Dharma Dharma Foundation.
- Suwari Siripokapirom. (2003). *Educational Research*. Lopburi: Printing Department,
Rajabhat Institute.
- Missionary Organization Wat Prayoon Wongsawat Worawihan . *Sermon*. Bangkok:
Religion Publishing House.

- Phramaha Chanok Khemakāmo (Klaewkla). (2014). *The Model of Buddhism Propagation Whith The Modern Technology for Buddhist Monks in Chanthaburi Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrasamu Boonma Papassaro (Petch-O). (2013). *The Roles in The Sangka Propagation At Bangplasub District, Banglan District, Nakhonpathom Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakhru Wiboonwarawat (Teera Atipañño). (2014). *The Roles on Buddhist Propagation of Sangka in Sawaengha District, Angthong Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakhruwisutthisilaphiwat (Mataphiwat Thitikol). (2016). *Buddis Propagation of Monk in Saohai District, Saraburi Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phraathigan Chalerm Indavīro. (2014). *The Efficiency of Buddhist Propagation by Radio Station of Monks in Chanthaburi Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakhrusangharak Pariwath Siridhommo (Kongyod). (2013). *The Roles of Sangha on Buddhism Propagation At Secondary School in Chalerm Phra Kiet District, Saraburi Province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Chaowalit Jatamadhī (khonggaew). (2009). *The role of the monks in the administration of monks: case study. Monk in Phuket province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phratanadon nakhiphut. (2008). *Management of the Sangha Buriram province* (Master of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phramaha Narong mahāpañño (Suksomgit). (2015). *The role of Buddhist monks propagation in Bang Len District, Nakhon Pathom Province* (Master of Thesis) Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.